

Drama i Altafjorden – 1:

Hva hendte egentlig med dvergubåten X-5, som i september 1943 deltok i angrepet mot Tirpitz i Altafjorden. Kunne det være noe i ryktene om at én eller flere av mannskapet fortsatt levde med hukommelsestap et eller annet sted nordpå?

En froskemannsgjeng har i sommer søkt svaret på slike spørsmål. Dette er historien om spionasjen før angrepet, selve det eventyrlige angrepet og letingen etter X-5.

Av Idar Kristiansen

En av froskemannsteamet undersøker den sunkne ubåten X-5 i Altafjorden.

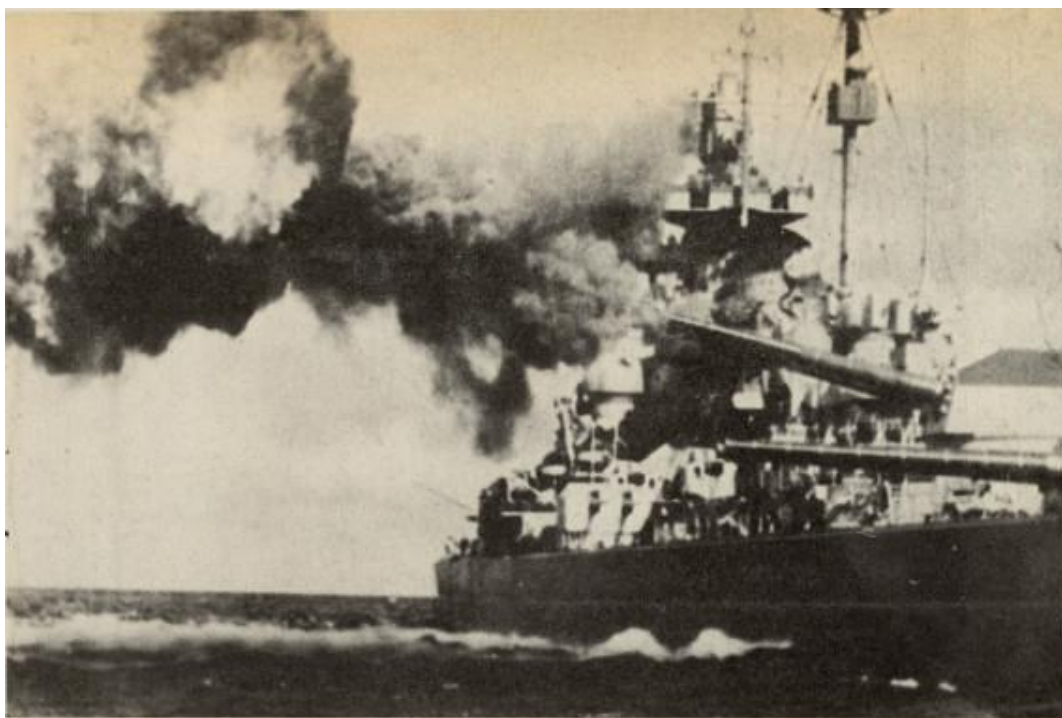

Tre fryktløse nordmenn sto bak operasjonen som gjorde det mulig å senke «Tirpitz». Bare en av dem lever i dag: Harry Pettersen, Kåfjord.

måtte også X-10 gi opp på grunn av skader. Vi har lenge visst at X-6 og X-7 maktet det nesten utrolige – å trengne inn gjennom ubåtnett og anti-torpedonett og slippe sine sprengladninger under den veldige stålbuken til «Den ensomme Nordens dronning», som tyskerne kalte «Tirpitz». Men hva hendte egentlig med X-5?

Det er blitt påstått at tyskerne senket den med kanonskudd da den kom til overflaten ca. 500 meter fra slagskipet. Men alle har ikke vært villig til å tro det. Et annet spørsmål var om X-5 i tilfelle hadde vært innenfor de indre sperringer og sluppet sine sprengladninger før den selv ble senket. I såfall ville karene blitt dekorert post mortem, noe de etterlatte selvsagt

Den britiske marines «Trasher» tauer X-5 ut av havnen i Loch Cairnbawn. Den lange reisen til Norge, hvorfra X-5 ikke vendte tilbake, hadde én hensikt: å senke «dronningen» – slagskipet «Tirpitz».

«Tirpitz» må senkes, sa Churchill. Dette skipet lammer fire engelske slagskip foruten de to nye amerikanske slagskipene som må holdes tilbake i Atlanterhavet...

35-årige Peter Cornish leder X-5 operasjonen. En kjent froskemann som har ledet flere vrakekspedisjoner, blant annet tok han opp Halifax-bombeflyet fra Hoklingen i 1973.

Tirpitz må senkes!

var interessert i. Nå vet vi at X-5 virkelig ble senket, i og med at vi har funnet en ca. 2 meter lang neseseksjon av en X-craft, foruten en ca. 20 fot lang midtseksjon som er delvis sprengt i stykker. Men vi vet fortsatt ikke om X-5 virkelig fikk droppet sine sprengladninger under «Tirpitz», eller om de på grunn av vanskeligheter har måttet kvitte seg med dem utenfor nettet.

Den norske tolken, Bjørn Olsen fra Ski, som sammen med medlemmer av «Draugen» froskemansklubb har assistert de 16 engelskmennene i Kåfjord, sier lett hoderistende til VI MENN:

— Det er utrolig hvilke forestillinger engelskmennene kan ha om forholdene her oppe. Det har vært en utbredt oppfatning at en eller flere av de fire karene på X-5 kanskje fremdeles var i live. Det har vært snakket om at en eller annen hadde sett en mann som klatret opp fra en ubåt. Han skulle ha hatt bandasje om hodet. Antagelsene gikk videre ut på at han kanskje hadde fått hukommelsestap på grunn av skadene og fortsatt levde sammen med samer eller fattige fiskere på et ensomtliggende sted! Søster av føreren på X-5 har for sikkerhets skyld selv vært her oppe noen dager. Hun måtte dessverre reise tilbake uten sin bror.

Det var om morgenen onsdag 22. september 1943 at X-5 med fire mann om bord møtte sin skjebne i form av kanonskudd og kanskje senere en dypvannsbombe. Innen dette skjedde, hadde fem andre unge engelskmenn mistet livet i den kanskje

mest fantastiske av alle fantastiske operasjoner under den annen verdenskrig. En operasjon som ble mulig ikke minst takket være tre fryktløse nordmenn: Torstein Raaby, Karl Rasmussen og Harry Pettersen.

Hverken veikasserer Karl Rasmussen eller Torstein Raaby lever i dag. Karl Rasmussen begikk selvmord ved å hoppe ut fra femte etasje i Gestapos hovedkvarter i Tromsø, etter at han var blitt arrestert i Signaldalen under fluktforsøk over til Sverige. Han stupte med hodet først ut gjennom vinduet, etter at han var blitt grundig torturert og alle neglene revet av ham. Ikke minst fordi han valgte døden fremfor å røpe sine nære medarbeidere, blir han husket med varm og dyp beundring av blant andre Harry Pettersen, som fremdeles lever i Alta og har hus bare et par hundre meter fra «Tirpitz» ankerplass i 1943.

Torstein Raaby var vel den mest typiske eventyrer av de tre. I 1941 drev han en betydningsfull meteorologisk stasjon nord i Ishavet, og i 1942 sammen med senere stortingsmann Alfred Henningsen en hemmelig radiosender i Tromsø. Etter at han var blitt nødt til å flytte fordi Gestapo hadde kommet på sporet av ham, kom han seg over Stockholm og videre til England. Derfra ble han, utstyrt med bl.a. radiosendere og femti 500-kronesedler,

Forts. side 55

Mannskapet på X-5 ubåten som sank i Altafjorden fotografert før slepingen til Norge. Skulle en av dem være sluppet fra forliset med livet i behold? En underlig historie som ble avsnannet.

kjent, at det er hans mål innen en ti-årsperiode at Iran har en levestandard like høy som Vest-Tyskland har i dag.

Uten tvil tar han sikte på å bli verdens femte stormakt...

Tirpitz må senkes

fra side 9

sendt med den norske ubåten *Ula* via Senja til Alta for å holde øye med den livsfarlige kjempen «Tirpitz», som med sine nær 200 kanoner, 2400 mann, lengde som tre fotballbaner og høyde som et 10-etasjes hus fra sin første dag på sjøen hadde voldt de allierte alvorlige problemer.

— Hele verdensstrategien dreier seg for tiden om dette skipet, som lammer fire britiske slagskip, for ikke å snakke om de to nye amerikanske slagskipene som må holdes tilbake i Atlanterhavet. Så lenge det fordømte skipet flyter, vil hun være en stadig trussel mot all vår skipsfart. Vi må ødelegge henne eller skade henne alvorlig, skrev Winston Churchill i 1942.

Men å ødelegge henne var ikke helt liketil. I løpet av de fire første månedene av 1942, mens «Tirpitz» lå fortoyd langs fjellsiden i Åsenfjorden nær Trondheim, gjorde Royal Air Force fem forsøk på å bombe henne i senk. De fikk ikke inn et eneste treff. 14 fly gikk tapt. Hvordan skulle det så være mulig å få ram på henne nord i Alta, utenfor rekkevidde av de landsbaserte RAF-flyene, bak minefelt, ubåtnett over fjorden, torpedonett rundt det opptil 15 tommer tykke panserskroget, omgitt av antiluftskytts på alle knauser, omgitt av en lang rekke andre marineenheter, overvåket av Luftwaffe?

Oppgaven syntes håpløs. Men britene klarte å eksperimentere seg fram til X-crafts som kunne sløpes over lange avstander i neddykket tilstand og som kunne frakte med seg to utvendige sprengladninger, hver på et tonn. Mens ubåtmannskapene i dypeste hemmelighet forberedte seg på sin hasardiøse oppgave, overvåket Raaby, Rasmussen og Pettersen situasjonen i Alta. Alt som på noen måter kunne tenkes å ha interesse for britene, ble formidlet til London av Raaby. Rasmussen hadde ordnet jobb til Raaby som «småpengekasserer» på veikasserkontoret. Med en luftvernkanon like utenfor vinduet sendte Raaby sine meldinger.

— Vi pleide å slenge antennen opp i et tre, husker Harry Pettersen, som var 22 år i 1943. — Opplysningene fikk vi fra mange hold. Fra fiskere i fjorden, fra Jan Johansen, som var maskinmester om bord i båten som forsynte «Tirpitz» med proviant, fra karer som Halvard Oppgård og dr. Føyen, fra kvinner som var leid hjelp i byssa om bord hos tyskerne. Jeg hadde en bil som jeg fikk lov til å bruke i nødvendig skyssjeneste, og ofte når jeg skyssset tyskere, snappet jeg opp verdifulle opplysninger. Særlig var det en ung marinegast som var svært villig til å prate. Han hadde nok ikke selv noen anelse om hva han gjorde. Vi vocket oss vel for å rope oss. Vi hadde ingen tyske fortlørlige, og svært få norske. Vi hadde forresten ingen anelse om hva britene hadde tenkt å bruke opplysningene våre til, før den dagen det endelig smalt.

Det hendte at Raaby om natten sendte rapportene sine ved å koble den hemmelige senderen til en mottakerantenne en tysk offiser hadde satt opp. Tyskeren bodde i rommet ved siden av. Som Raaby sa: «Han tilhørte Organisasjon Todt. Han var en elskelig kar. Jeg slo ofte av en prat med ham.»

Dessverre er det ikke lenger mulig å slå av en prat med Torstein Raaby. Som kjent var han telegrafist på «Kon-Tiki» i 1947.

Over til side 60

Ingeniør..

tekniker, arbeidsleder-handelsfag, eller 350 forskjellige kurs!

er bare en del av de muligheter og tilbud NKI-skolen kan gi i dag

Katalogen for kontaktundervisning* forteller deg alt om hvordan du kan bli ingeniør, tekniker m.m. innen MASKIN-, BYGG-, ELEKTRO- eller KJEMI-FAG. Egen kurskatalog med 350 SPESIALKURS. Kursplan HANDELSFAG – for handelsfagprøven og handelskoleeksamen med redusert fagkrets. Statsreferusjon etter fastsatte regler. Kursplan ARBEIDSLEDERFAG – forteller alt om hvordan du kan skaffe deg NKI's Arbeidslederutdanning.

Ring, eller send kupongen idag!

* Brevundervisning med bl.a.

- et innledende kurs i studieteknikk
- grundig studierådgivning
- 18 undervisningsledere over hele landet som hjelper deg

- du leser hjemme i eget tempo og kan ta deleksamener
- undervisningen blir nøye tilpasset dine forutsetninger og kunnskaper
- automatisk medlemskap i elevsamfunn

Tlf.: (02) 12 29 50

Gratis katalog/kursplan

Fyll ut kupongen nøyaktig – slik at vi kan gi deg riktig informasjon og studieveiledning tilpasset dine forkunnskaper. Sett kryss ved en katalog/kursplan du vil ha tilsendt – kryss av de fag og stillinger du er mest interessert i (gjelder KONTAKTUNDERVISNING)

Kontaktundervisning

☐ Tekniske fag:	☐ Stillinger:
☐ Maskinteknikk	☐ Arbeidsleder
☐ Verkstedteknikk	☐ Formann
☐ Bil- og motorteknikk	☐ Sveiser
☐ VVS-teknikk	☐ Elementærtekniker
☐ Driftsteknikk	☐ Tekniker
☐ Husbyggingsteknikk	☐ Ingeniør
☐ Anleggsteknikk	☐ Laborant
☐ Sterkstrømsteknikk	☐ Mekaniker
☐ Svakstrømsteknikk	☐ Montør
☐ Regulerings-teknikk	☐ Tegneassistent
☐ Kjemiteknikk	☐ Radio- og TV-fagmann

- Kursplan handelsfag   Enkeltkurskatalog
 Kursplan arbeidslederfag (350 spesialkurs)

Navn: .....

Adresse: .....

Poststed: ..... Tlf. arb.pl. ....

Fødselsår: ..... Tlf. priv. ....

..... Tidl. utdannelse: .....

Nåv. stilling/yrke: .....

BREV

Kan sendes ufrankert i Norge. Adressaten vil betale porto.

SVARSENDING
Avtalé nr. 180/8

STIFTELSEN
NKI-SKOLEN
1320 STABEKK

NKI-skolen er en ideell stiftelse – uten sikte på fortjeneste.

VM 38-74

KLAR TIL INNSATS!

Bygg dine egne fly i tre farger, se hvordan de tar form og blir klare til innsats! Velg mellom 10 modeller. Veil. pris kr 9,90.

VELG MELLOM 26 MODELLER!

Virkelighetstro, mindre modeller i male dem, så det er usønderlig å merker fra to skvadroner for hvert fly. Veil. pris kr 5,50.

FART OG SPENNING!

Ned bakken, inn i den sirkelrunde loopen, rett frem og til mål i halsbrekkende fart. Hvem blir først? 2-spors fallbane med loop. Veil. pris kr 63,-

MATCHBOX®

MATCHBOX er registrert varemerke for Leaney Products & Co. Ltd. England.
Agent: Hans Fjellidal A/S, P.B. 9043, Vaterland, Oslo 1.

Tirpitz må senkes!

fra side 55

Men han ble aldri mett av eventyr. I 1964 deltok han i Bjørn Staib's mislykte ekspedisjon til Nordpolen. Underveis døde Raaby av hjerteslag.

Det meste av det arbeidet vi utførte hadde forresten ikke så mye forbindelse med ubåt-angrepet, sier Harry Pettersen. — Derimot mer med de bombeangrepene som fulgte. Særlig det største bombeangrepet, som kom den 3. april 1944. På den tiden ubåtangrepet fant sted, var jeg i Lakselv og var altså ikke selv øyenvitne. Men derimot fikk jeg rikelig anledning til å se angrepet den 3. april. Vi hadde sendt stadige rapporter de to siste døgnene forut og skjønte at nå smalt det snart.

Det var en nydelig vårmorgen med speilblank fjord, husker jeg. Raaby og jeg hadde sendt om natten. Klokken fire var vi på luften med rapport om hvorvidt det hadde skjedd noen forandring i situasjonsbildet. Hjemover syklet jeg, og jeg hadde såvidt rukket hjem da alarmen gikk.

Tyskerne hadde røykskjerm-anlegg rundt hele fjorden og kunne fort fylle hele fjordgryta med røyk. Men denne gangen klikket det delvis for dem. Slik at jeg fikk gleden av å følge en del av angrepet. De allierte flyene kom på tyskerne som julekvelden på kjerringa. I tre bølger kom de ca. 100 flyene fra hangarskip vest i havet. De kom lavt ned gjennom Mattisdalen og Bottendalen og likeså rett over Storfjellet og ned.

Jeg så de første bombene falle, mens det tyske luftvernet spilte opp med alt de hadde. Men granatene eksploderte for høyt. Britene hadde regnet med at de kanskje ville miste to tredjedeler av flyene. De mistet fire. Fra flyene ble det skutt med mitraljøser, og noen av bombene rammet sine mål. Tyskerne sa at de mistet omtrent 600 mann. Men da jeg ble arrestert i juni, sa Gestapo at 800 var blitt drept. De hadde såvidt klart å få «Tirpitz» noenlunde i stand til prøvetur etter ubåtangrepet i september. En dag i mars gled hun ut fjorden. Det gikk et døgn for vi klarte å finne ut hvor hun hadde tatt veien. Vi klarte omsider å lokalisere henne ute i Stjærnsund.

Tyskerne var nok klar over at det var noen som kikket på dem, sier Harry. — De var stadig på farten, men de klarte heldigvis ikke å ta oss før vi hadde gjort vårt. Vårt siste oppdrag hadde vi natt til den 17. mai. Vi var på fjellet innover mot Kvænen. Det var planlagt bombeangrep igjen, og men-

gen var at vi skulle plukke opp eventuelle flygere som måtte nødlande i et forut avtalt område. Men det røk opp til en veritabel snøstorm, og angrepet ble avlyst.

Jeg kan ikke nekte for at man var redd iblant. Vi visste jo at hvis vi ble tatt, så forsvant hodet av skroten.

Det var mange nervepirrende episoder. Tyskerne hadde peilebiler som de kjørte rundt med. En kveld Raaby holdt på å sende, sto Rasmussen vakt i vinduet på den ene siden av huset og jeg i vinduet på den andre siden. Plutselig kom en av peilebilene langsomt sigende. Du kan tenke deg at hjertet mitt banket fortere da bilen stanset rett utenfor porten! Da trodde vi på leken var slutt for alvor. Bilen sto en liten stund. Raaby hadde sluttet å sende meningsfylt, bare noe tull gikk ut i eteren. Vi hadde pistolene klare da bilen endelig trillet videre. Det var avtale at vi ikke skulle la oss ta levende.

Den dagen kom da også Harry Pettersen ble tatt. Tyskerne peilet inn en sender ute i Porsa, gikk i land og fant navnet hans i en loggbok. Den 15. juni tok de ham i Tverrelvdalen. Sammen med sin Jonny fra Vardø holdt han på å forberede sitt fremtidige hjem, de skulle gifte seg på Sankt Hans-aften.

Tyskerne mente visst at det hastet ikke så svært med den saken. De kom med bil, tre mann og en søt schæferhund. Hans tilkommende hadde kanskje hatt sine mistanker, men hun visste ikke noe om hva Harry hadde drevet med. Han ble først ført til Altgård, deretter til Hammerfest. Til Gestapo.

— Jeg fikk nok så mye juling, medgir Pettersen. — Men heldigvis visste de ikke hvor mye jeg hadde vært med på. Det var nok derfor de ikke sleit hauer' av meg med en gang!

Det var andre som ble tatt omtrent samtidig. Men vi visste at Raaby var havnet i England, og at Karl Rasmussen, den andre som kjente noe særlig til oppbyggingen, hadde tatt livet av seg. Det hjalp oss å holde tett. Ingen sprakk.

Fra Hammerfest gikk turen til Krøkebørsletta ved Tromsø, derfra til Møllergata 19, til «Fandens forgård». Der ble Harry Pettersen til krigens slutt. En gang var han plukket ut for å sendes til Tyskland. Men båten ble i tide torpedert, og fangene ble puttet tilbake til cellene sine. — Den torpederingen reddet kanskje livet mitt, sier Harry.

Han overlevde og fant sin Jonny igjen, nærmere bestemt på Berg i Helgeland, hvor hun oppholdt seg som evakuert. På Sankt Hans-kvelden 1945 giftet de seg, nøyaktig ett år forsinket. De har likevel rukket å skaffe seg tre barn og fem barnebarn.

Men vi må bryte opp fra Harry Pettersens lune stue ved Kåfjorden og dra ut og tilbake, dit hvor seks moderubåter sleper sine babyer gjennom skremmende Atlanterhavs-mørke, dit hvor den ene nervepirrende hendelsen følger etter den andre, lik bølgene på havflaten.

Dvergene ble slept av ubåtene *Trasher*, *Traculent*, *Stubborn*, *Sea Nymph*, *Syrtris* og *Sceptre*. — X-5 av den førstnevnte, X-10 av den sistnevnte. Et passasjermannskap på 3 for hver av dvergene måtte tåle å bli ristet halvt fordervet, spesielt når moderubåtene gikk i overflatestilling med dvergene neddykket og vel skjult for speidende øyne. Bølgegangen på overflaten gjorde at slepetrossene vekselvis strammet og slakknet seg, slik at dvergene nede i dypt sjanglet seg fram i en slags beruset slalåm som må ha følt fryktelig for besetningene. Imens kunne dvergenes operasjonsmannskaper ha det relativt behagelig om bord i moderubåtene. De ville tidsnok bli utsatt for de største påkjenninger.

«Tirpitz» var som nevnt ikke alene i Altafjorden. Også «Scharnhorst» og «Lützow» befant seg på nærmere angitte steder

Over til side 63

Løsning ukens crux

Tross materiell overvekt kan hvit tilsynelatende ikke vinne. Sort står pattstilt med kongen på b8 og har kun bonden på f4 mobil. Slår hvit av de sorte bondene er sort patt, og slår han den ikke, men tillater bondeforvandling taper han. Hvordan på kloden skal han kunne vinne?

Merkelig nok er stillingen allikevel vunnet for hvit, men kun ved hårfint spill, nemlig: 1. Kh3-g2! f4-f3+ (tvungent) 2. Kg2-f1! f3-f2 (tvungent, ettersom f-bonden er sorts eneste mobile brikke) 3. Ld5-c6! (Hvit må tillate marsj med d-bonden også da sort ellers «ofrer» f-bonden og er patt) 3...d6-d5 4. Kf1xf2 d5-d4 5. Lc6-f3! d4-d3 6. Kf2-e3 d3-d2 7. Ke3-d4 d2-d1=D. (Nå er vi ved poenget ved hvits 5. trekk; hvit skal ofre bonden på b7) 8. Lf3xd1 Kb8xb7 9. Kd4-c5 og vinner!

En omvei førte til målet!

Tirpitz må senkes!

fra side 60

i fjorden, hadde Raaby rapportert. Det var meningen at X-5, X-6 og X-7 skulle angripe «Tirpitz», mens X-9 og X-10 skulle ta seg av «Scharnhorst». X-8 hadde fått seg tildelt «Lützow» som mål.

Sleepingen startet lørdag 11. september. Onsdag den 15. september brast slepetrossen mellom X-8 og Sea Nymph. Først etter at dvergens mannskap hadde vært uten søvn og hvile i 37 timer ble kontakten gjenopprettet. Imens hadde også sleperen mellom X-7 og Stubbhorn røket — men ny sleper ble etablert til tross for høy sjøgang. Verre gikk det da sleperen mellom X-9 og Syrtis brast den 16. september. X-9 viste seg ikke mer på havets overflate. Operasjonen hadde krevd sine første ofre.

X-8 fikk flere vansker. Den ene sideladningen begynte å ta inn vann, slik at stabiliteten ble forskjøvet. Ladningen ble droppet og detonerte da ubåten var knappe 900 meter borte. Merkelig nok ble X-craften ikke skadet. Da man imidlertid noe senere måtte slippe også den andre ladningen, som detonerte i en avstand av tre og en halv nautisk mil, ble både moderubåten og dvergen kastet oppover av vannpresset. Skadene på X-8 var så store at det ikke var annet å gjøre enn å overgi henne til havdyper. De seks X-craftene var redusert til fire.

Mandag 20. september var D-dag for det forestående angrepet. Dvergernes operative besetninger var kommet på plass, og de fire gjenværende X-craftene, slept av sine moderubåter, nærmet seg slipp-posisjonene. Om morgenen da Stubbhorn med X-7 på slep nærmet seg sin slipp-posisjon, observerte hun en drivende mine på styrbord bueg. Sannsynligvis var den blitt revet løs av sine forankringer av stormen. Kloss ved skroget gled minen med de dødbringende hornene forbi, men ble sittende fast i den avrevne ankerkabelen i sleperen akkurat.

Ingen bøtter hjalp. Langsamt ble minen presset nedover langs sleperen, helt til den lå og dasket mot bueg av X-7, bare få fot fra fire tonn høyeksplosiv amatol.

Det var da sjefen på X-7, Godfrey Place, viste hva som bodde i ham. Mens det lille fartøyet kastet og vred seg i sjøene, kravlet han seg på ryggen av X-craften fram til den dødelige minen. Med foten prøvde han så varsomt han kunne å skyve den bort. Men den hang fast. I de neste syv minuttene konsentrerte han seg innbitt om å løse de istykkerslitte delene av ankerkabelen fra hornene. Med en ro som for karer på Stubbhorn virket overmenneskelig, løst han den siste delen før han skjøv minen bort med foten. Fra Stubbhorn ropte de hurra. Det hadde de grunn til. Selv om de så vel visste at dette nok ikke var den siste fare de ble nødt til å møte underveis til «Dronningen» indre gemakker, hvor det var deres oppgave å ta livet av henne.

(Fortsettes neste uke)

Jeg trenger deg,

Lou

fra side 21

fikk orden i dyngen av gamle bilder. Jeg begynte å komme ovenpå igjen. Vi hadde ikke mye å rutte med, men trengte heller ikke så mye. William snakket heller ikke om formuen sin lenger. Vi følte at vi vokste oss sammen og hadde en fremtid. Men så skjedde det noe som uventet knuste alt igjen.

Det begynte med at en stor hund som William var kommet hjem med, angrep en

nabo. Naboen ga hunden et spark, det gjorde William fullstendig vill av raseri, og han gikk løs på mannen. Politiet ble tilkalt og gemyttene falt til ro. Men knapt var politiet forsvunnet, før William gikk løs på meg fordi jeg ikke hadde passet på hunden. Igjen så jeg det ville raseriet jeg hadde opplevd før mens knyttneveslagene haglet over ansiktet mitt. Jeg falt bakover i en stol, men William loftet meg opp og fortsatte å slå. Med ett var anfaller over, han sto og stirret på meg mens han pustet tungt. I neste øyeblikk skiftet ansiktsuttrykket hans igjen.

— Men Gud, Lou! Hva har jeg gjort!
Han hadde gjort meg til syndebutikk for alt, men hadde fått luftet det ut. Han la kalde omslag på ansiktet mitt, og nå var det jeg som måtte trøste ham. Jeg undret meg på hvem det egentlig var han hadde slått løs på, naboen, mannen som hadde brukt hånden hans den gangen, eller han som hadde stukket ham i tungen — eller kanskje foreldrene eller broren. Eller kanskje det likevel var meg, selv om han sa han elsket meg?

Etter en times tid begynte ansiktet å hovne opp og bli gult og blått. William kjørte meg til lege og forklarte at jeg hadde falt ned av en stige. Jeg tror ikke legen trodde på det.

I dagene som fulgte tenkte jeg ofte på om ikke jeg burde reise fra William. Men jeg kunne ikke tenke meg et liv uten ham. Dessuten kunne jeg ikke innrømme at jeg hadde tatt feil da jeg giftet meg med ham. Jeg begynte også å tro at jeg nettopp hadde gjort det riktige. Var William glad og lykkelig, da var jeg også lykkelig. Sjefen hans ville oppta ham som kompanjong for et bagatellmessig innskudd i forretningen. William var interessert og ba sin far om penger, og Senior kom ned for å se på saken.

— Det er ingen fremtid for deg, erklærte han. I stedet lånte han oss penger til å reparere bilen for og flytte til Humbolt, tre mil sør om Prescott, der jeg fikk en lærerstilling til 4500 dollar året. Vi leide et eldre hus for 60 dollar måneden. Men Humbolt var en forlatt gruveby og eksisterte knapt på kartet. Der fantes ikke arbeidsmuligheter for William.

Mens jeg var på arbeid, kjørte han rundt omkring og brukte mest tiden sammen med cowboyene på ranchene. Han begynte å skrive ut sjekker for å betale alt det han kjøpte av verktøy, kjøkkenutstyr til seks profesjonelle kokker, hester, griser, katter, kalkuner, en papegøye og et halvt hundre kyllinger. Naturligvis måtte jeg ta meg av dyrene. Hadde vi overtrukket kontoen, ringte han til foreldrene, og for å hindre at han åkte i fengsel, sendte de en sjekk. William begynte også å ta lange turer til både Chicago og andre byer. Første nyttårskvelden var sammen satt jeg ensom og såret igjen med hele menasjeriet, men da han kom tilbake, glemte jeg alt.

Det var på den tiden jeg begynte å forstå at det var andre kvinner enn jeg i Williams liv. Jeg visste at han var misfornøyd med seksuallivet vårt, og han kom ofte hjem med lærebøker i seksualteknikk. Han kom også med hentydninger til hvordan han supplerte sitt seksualliv både i nabolaget og når han var på reiser. Jeg visste ikke hva jeg skulle gjøre, jeg elsket ham og ville ikke miste ham. En gang kom han tilbake fra en reise til Illinois og antydte et mer alvorlig forhold, men da jeg spurte ham ut om piken, gikk han løs på meg i avsidig raseri og brakk flere ribben på meg. Igjen tenkte jeg på å reise, men fikk meg ikke til det. I raserianfallene var han et helt annet menneske enn den William jeg kjente, men etterpå var han kjærlig og øm. Jeg var låst fast i et forhold jeg ikke kunne komme ut av.

Høsten 1961 flyttet vi til Tucson, der jeg ville ta den endelige eksamen som kvalifiserte meg til arbeid i den høyere skolen. Nå hjalp Senior oss med penger til husleie og utgifter. Vi fikk det rommeligere, og jeg ville gjerne ha et barn. William satte seg

først i mot tanken, men da jeg ble gravid, var han bare glad og stappet mat i meg.

Michael Whitney Thoresen ble født 6. juli 1962. På den tiden ble det skrevet en del i avisene som tilfeller av forbytning av nyfødte på klinikkene. Nå fikk William for seg at ungen ikke var hans og laget et voldsomt spetakkel på sykehuset. — Han er stygg og avskyelig! ropte han da han fikk se ungen. Til slutt ble han kastet ut og ble nektet å vise seg der mer.

Den kvelden tok jeg for første gang Seconal for å få sove. William viste seg ikke. Han var heller ikke hjemme da jeg kom fra sykehuset, men var kjørt til Los Angeles, slik han ofte hadde gjort det i den siste tiden, for å more seg. Da han omsider kom hjem igjen, fortalte han at han hadde reist dit sammen med en flyvertinne. Jeg var såret, men ikke overrasket; jeg hadde slått meg til ro med at han hadde andre kvinner,

og så lenge jeg ble hos ham, måtte jeg godta eskapadene hans. I Los Angeles hadde han holdt det gående med både flyvertinnen og en liten halvstjerne. Da han beskrev i detalj sine erotiske opplevelser med de to kvinnene, måtte jeg ty inn i et hysterisk latteranfall for ikke å bryte sammen.

En annen gang hadde han villet ha samleie med småstjernen på en bitur. William fikk av henne klærne, men så ville hun ikke og stakk av og løp bortover den ensomme veien der de hadde parkert — og møtte tilfeldigvis en politibil. William ble arrestert mistenkt for voldtektsforsøk. Nå ringte han og ville ha meg til å hjelpe seg. Han fikk seks måneders fengsel.

Jeg besøkte ham for han ble overført til fengselet, men da jeg kom igjen den dagen han skulle reise, fikk jeg vite av vakten at

Over til side 65

NORSY REISESKRIVEMASKIN

25% rabatt

på verdenskjent skrivemaskin. Laget for NORSY på en av de største og mest kjente fabrikkene i verden. Dermed kjøper De sikkerhet, — også når det gjelder service.

VEIL. PRIS kr. 720,—
— 25% spesialrabatt " 180,—
KONTANT KUN kr. 540,— (Også avbetaling)

Noen tekniske data:
21 cm valsebredde. Vekt 5 kg. Bæreløkk med «snapon»-lås. Elegant utseende. 3 linjeavstander. Farge: blå, rød og sort fargebånd. Stensilskrift. Tabulator. Pica skrift. Lett anslag. Anslagsregulator. Pennholder for linjering. Mange ekstrategn. Typebeskytter. Metalldeksel og metall bunnplate.

JÅ. Send meg NORSY — 1900 Fetsund — Til (02) 72 13 60
rett. Maskinen sendes med fraktfritt i oppkrav på kr. 540,—. På av-
betaling oppkrav kr. 204,— og 12 månedlige avdrag på kr. 33,—.
Liker jeg ikke maskinen returnerer jeg den etter 8
dager i oppkrav på det jeg har betalt, men retur-
portoen (kr. 18.50) betales da av meg.
Navn: _____ Adr _____ Postnr./sted _____
VM 30-74

Forts. fra side 63

han alt hadde hatt det ene besøket han hadde lov til å få.

Da ringte jeg til en sakfører og forlangte skilsmisse. Jeg var ferdig med William Erness Thoresen for godt.

Men å gjennomføre det var en annen sak. Han skrev flere brev, men jeg tvang meg til å fortsette skilsmisssaken. Men en dag kom presten med bud fra William om at jeg måtte besøke ham. William så skrekkelig ut, likblek og mager i fengselsklærne. Øynene hans flakket. Han var redd for at foreldrene hans skulle få ham på sinnssykehus igjen. Det trodde jeg ikke noe på, for jeg hadde snakket med hans far flere ganger i telefonen, og Senior hadde aldri sagt noe som kunne tyde på det.

— Du må få meg ut, Lou! sa han.
— Hva skal jeg gjøre? spurte jeg.
— Først og fremst stanse skilsmisssaken!

Jeg så på ham og visste at på forsøket han å manipulere med meg igjen.

— Jeg skal tenke på det, svarte jeg.
— Hva mer?

En medfange hadde oppgitt en «smart» advokat i San Francisco som kanskje kunne hjelpe til å få ham ut. Dagen etter oppsøkte jeg også advokaten på et flott kontor. Han forlangte hundre dollar bare for å snakke med William. Jeg sa jeg skulle sende pengene fra Tucson.

Jeg fikk sendt beskjed til William om at jeg skulle hjelpe ham og påla advokaten i Tucson å stanse skilsmisssaken og tok arbeid for å spare til å få ham ut. Dagen etter oppsøkte jeg også advokaten på et flott kontor. Han forlangte hundre dollar bare for å snakke med William. Jeg sa jeg skulle sende pengene fra Tucson.

Jeg fikk sendt beskjed til William om at jeg skulle hjelpe ham og påla advokaten i Tucson å stanse skilsmisssaken og tok arbeid for å spare til å få ham ut. Dagen etter oppsøkte jeg også advokaten på et flott kontor. Han forlangte hundre dollar bare for å snakke med William. Jeg sa jeg skulle sende pengene fra Tucson.

Jeg fikk sendt beskjed til William om at jeg skulle hjelpe ham og påla advokaten i Tucson å stanse skilsmisssaken og tok arbeid for å spare til å få ham ut. Dagen etter oppsøkte jeg også advokaten på et flott kontor. Han forlangte hundre dollar bare for å snakke med William. Jeg sa jeg skulle sende pengene fra Tucson.

Jeg fikk sendt beskjed til William om at jeg skulle hjelpe ham og påla advokaten i Tucson å stanse skilsmisssaken og tok arbeid for å spare til å få ham ut. Dagen etter oppsøkte jeg også advokaten på et flott kontor. Han forlangte hundre dollar bare for å snakke med William. Jeg sa jeg skulle sende pengene fra Tucson.

Jeg fikk sendt beskjed til William om at jeg skulle hjelpe ham og påla advokaten i Tucson å stanse skilsmisssaken og tok arbeid for å spare til å få ham ut. Dagen etter oppsøkte jeg også advokaten på et flott kontor. Han forlangte hundre dollar bare for å snakke med William. Jeg sa jeg skulle sende pengene fra Tucson.

Jeg fikk sendt beskjed til William om at jeg skulle hjelpe ham og påla advokaten i Tucson å stanse skilsmisssaken og tok arbeid for å spare til å få ham ut. Dagen etter oppsøkte jeg også advokaten på et flott kontor. Han forlangte hundre dollar bare for å snakke med William. Jeg sa jeg skulle sende pengene fra Tucson.

Jeg fikk sendt beskjed til William om at jeg skulle hjelpe ham og påla advokaten i Tucson å stanse skilsmisssaken og tok arbeid for å spare til å få ham ut. Dagen etter oppsøkte jeg også advokaten på et flott kontor. Han forlangte hundre dollar bare for å snakke med William. Jeg sa jeg skulle sende pengene fra Tucson.

Jeg fikk sendt beskjed til William om at jeg skulle hjelpe ham og påla advokaten i Tucson å stanse skilsmisssaken og tok arbeid for å spare til å få ham ut. Dagen etter oppsøkte jeg også advokaten på et flott kontor. Han forlangte hundre dollar bare for å snakke med William. Jeg sa jeg skulle sende pengene fra Tucson.

Jeg fikk sendt beskjed til William om at jeg skulle hjelpe ham og påla advokaten i Tucson å stanse skilsmisssaken og tok arbeid for å spare til å få ham ut. Dagen etter oppsøkte jeg også advokaten på et flott kontor. Han forlangte hundre dollar bare for å snakke med William. Jeg sa jeg skulle sende pengene fra Tucson.

Neste uke: Et tragisk dødsfall.

I villdyrreservat

fra side 45

Etter en stund fortsatte vi. Tett inntil de bratte elvebreddene fikk vi opp en viss hastighet. Men da vi rundet en sving, ble vi igjen truffet av stormen for full kraft, og blindet av sjøsprøyt og sand gled vi sidelengs nedover strykene.

Endelig avtok vinden noe, og vi kunne sette opp farten. Snart støtte vi på de første øyene. Det var vanskelig å avgjøre hva som var fastland og hva som var øyer, og det varte ikke lenge før vi oppdaget at vi befant oss i en bakveie. Vi måtte snu og forsøke på nytt, og slet oss langsomt sørover.

Plutselig så Bob foran seg snuten på en diger krokodille. Han hadde ikke tid til å svinge utenom, så han valgte å hoppe over uhyret, som neppe skjønnte noe av det som skjedde.

Jeg begynte å tro at vi var på villspor da jeg mot øst fikk øye på den lave, karakteristiske horisonten av åser som markerer

hjerter av Chitowan-reservatet. En fisker sto på bredden, jeg kjørte bort til ham og spurte hvor Rapti lå. Han pekte nedover elven, og vi fortsatte og kom til en bred, grunn vannstripe som tok av til venstre.

Jeg begynte å bli redd for at vi kanskje ikke var i det riktige elveløpet da jeg plutselig oppdaget det store, halmtekte taket på en av bygningene i Tiger Tops. Vi var fremme; og mens vi trakk maskinene opp på land og gratulerte hverandre, stirret en japansk turist uforstående på oss. En luftputebåt dukket fram fra den vildeste og mest avsidesliggende jungel i Nepal!

Etter å ha tanket, la vi neste dag ut på tilbaketuren over Reulvens sandbanker. Langsamt gled vi dyperne inn i denne Edens have i nedre Nepal, fra Reu over til Rapti, før vi svevet inn over mangfoldige Kali Gandaki.

Her gikk vi i gang med den maysomme klatringen oppover hundrevis av stryk som vi hadde feid nedover dagen før. Skjønt de ikke er særlig bratte, er disse strykene så langstrakte at det krevde all vår motorkraft å klatre opp mot strømmen, fra jungelområdet mot de fjerne fjellene.

Alt gikk bra helt til tre hundre meter nedenfor leiren, da viftebladene mine brakk på grunn av en bolt som løsnet. Da vi hadde skiftet bladene, slo vi oss til ro i leiren, fornyd med resultatet av ekspedisjonen til nedre Gandaki.

Fra stedet hvor vi snudde nord for Mahabharat-fjellene og ned til Tiger Tops hadde vi reist 140 km, mer enn halvveis gjennom Nepal, over fjell og gjennom jungel uten veiforbindelser. Jeg var nå sikker på at våre erfaringer en dag kunne tas i bruk i dette eller andre utilgjengelige områder. Vi visste nå at det var mulig å reise langs virvlende elver helt fra midtre Nepal til havet, for ingen av elvene på Indias sletteland kunne oppvise hindringer som dem vi hadde overvunnet.

Nå ville vi fullføre våre planer og krysse den andre halvdel av Nepal, fra de midtre fjellområder til de høye snøtindene. Der ventet en helt ny verden oss — også nye farer, iskalde elver hvor kantring kan bety en øyeblikkelig død.

Og nå var tiden kommet til å demontere luftputebåtene for å vende tilbake til Katmandu. Det var med beklagelse vi forlot dette vakre stedet som hadde vært utgangspunkt for så mange spennende reiser på de store elvene.

Det tok oss en lang ettermiddag og kveld å få fraktet utstyret til Dave ghat, og hele neste dag skranglet vi i lastebil til vi nådde Katmandu ved 22-tiden. Fremdeles hadde vi ikke tillatelse til å forsette til de nordlige fjellområder. Dagen etter ringte jeg til general Surendra, i håp om at han under vårt to uker lange fravær hadde fått kontakt med statsministeren og ordnet saken.

Håpet svant da jeg hørte generalens pessimistiske tone, og jeg forsto snart at han ikke hadde fått tak i statsministeren og at vi fremdeles ikke hadde fått lov til å forsette. Vi ble imidlertid oppfordret til å sende en fullstendig rapport om alt vi hadde gjort til regjeringen, som i hvert fall lot til å være interessert i hvordan maskinene våre opererte.

Dagene gikk, monsunen kom stadig nærmere. Få av våre venner hadde tro på at vi noensinne ville få tillatelsen, bare den britiske ambassadør sto ved vår side og rådet oss til å være tålmodige. Dessverre hadde vi ikke mye tålmodighet igjen.

Det var et alvorlig slag at Bob nå ikke hadde anledning til å vente lenger, men forlot Katmandu sammen med sin Marie-Ange.

Etter ytterligere ti dager begynte jeg også å miste motet. Det var Michael, som vanligvis var så pessimistisk, som nå kom meg til unnsetning. — Vi må bli og kjempe for å få tillatelsen, så vi kan fullføre det vi

Over til side 68

Bli god i SPRÅK

Det kan være lettere enn De tror . . .

Er De også en av de mange som stadig tenker på å lære et nytt språk, eller bli virkelig god i et De har lært før, men ikke kommer i gang?

Er det tiden det står på?

Da er jo nettopp en av fordelene ved Linguaphone at De selv bestemmer når og hvor lenge De vil arbeide med kurset. Og De kan bruke slike småstunder som ellers lett skulle borte — til å høre på Linguaphone-lærene. Hver gang De hører lærer De noe. Metoden er basert på å få språket, uttalen og intonasjonen, inn den naturlige veien, gjennom øret. Litt fritid har De sikkert som De kan bruke til det mer systematiske arbeid, og bedre kan den neppe anvendes. Med en halvtimme om dagen kan De gjøre god fremgang.

Mangler De tro på Dem selv?

Selvtillit kommer med suksess. Med Linguaphone oppnår De noe nytt verdifullt hver dag. Å lære med Linguaphone er ikke noen «test» av hukommelse eller intelligens. Metoden er basert på studiet av hvordan barn lærer morsmålet — ved å HØRE. Alle kan lykkes på denne måten, og at De kan snakke norsk viser at De kan lære språk.

Er det et pengespørsmål?

I vår brosjyre får De vite hva De kan lære med kurset, hva det består av, og hva det vil koste Dem. Og når De har brukt kurset en stund tror vi De vil finne at Deres utlegg neppe kunne vært bedre anvendt. Det er en av årsakene til at så mange lærer det ene språk etter det annet når de først er kommet i gang. De vil også se at kursavgiften kan betales over en viss tid. Og kurset blir Deres, så De til enhver tid siden kan friske opp kunnskapene uten nye utgifter.

Glem nå ikke å sende kupongen!

Gjør det like godt med en gang, og De får straks brosjyren med fullstendig informasjon, uten noen som helst forpliktelse for Dem. De kan også gjerne skrive til oss, ringe 332543, eller besøke oss og få kurset demonstrert.

LINGUAPHONE
Instituttet A/S
Grensens 13, Oslo 1 — Tlf. 332543

Det er Linguaphone-kurser i

30 SPRÅK

For de fleste kan man velge mellom plater, kassetter eller lydbånd

BRA 15

SEND DENNE KUPONGEN I DAG!

LINGUAPHONE INSTITUTTET A/S, Grensen 13, Oslo 1

Send uten forpliktelser for meg alle opplysninger om Linguaphone

Navn _____

Adresse _____

VM 38-74